

which he is standing and recite it. But he may not cover himself with foul water, which has a bad odor, nor with water used for soaking [flax]. Neither should he cover himself with clear water, because his nakedness is visible in it. Rather, he should cover himself with turbid water that does not have a bad smell and should recite the *Shema* where he is. (2) A person who is reciting the *Shema* should not gesture with his eyes or his lips or point with his fingers, so that his recitation not be casual. If he does so, even though he has fulfilled his obligation, it is shameful. He should recite the *Shema* so that he can hear that which he is saying. But if he did not do so, he has still fulfilled his obligation. He must enunciate the letters carefully. But if he did not do so, he has still fulfilled his obligation.

קודם שיקרא יתבסה במים שהוא עומד בהן ויקרא ולא יתבסה לא במים הרעים שריחן רע ולא במי המשרה ולא במים צלולין מפני שערותו נראית בהן אבל מתבסה הוא במים עבירין שאין ריחן רע וקורא במקומו: ב הקורא קריאת שמע לא ירמוז בעיניו ולא יקרוץ בשפתיו ולא יראה באצבעותיו כדי שלא תהיה קריאתו עראי ואם עשה כן אף על פי שצא ידי חובתו הרי זה מגונה וצריך להשמיע לאזנו כשהוא קורא ואם לא לאזנו יצא. וצריך לדקדק באותיותיה ואם לא דקדק יצא:

MISHPATIM FOR THURSDAY

משפטים ליום חמישי

TORAH

תורה

כיון בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה אחרונה דשם ב'ן לקנות הארת רוח משבת הבאה

כב וארי ינצו גברין וימחון אתתא מעדיא ויפקון ולדהא ולא יהא מותא אתגבאה תגבי כמא די שוי עלוהי

כב וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש

(22) And when men fight, and they collide with a pregnant woman, [causing] the fetus to miscarry while no fatality occurs [to the woman] — then he must surely be fined in response to the woman's husband [filing a claim] to impose this upon

RASHI

רש"י

(22) **And when men fight** — [Here, we are not dealing with a case of two men and a woman fighting all together, for that would be a simple case of one person assaulting another (Siftei Chakhamim). Rather, our verse refers to the case when two men are fighting] with each other, and one man intends to strike the other one, but [inadvertently] hits the woman instead (Sanhedrin 79a). **ונגפו** — The term נגיפה exclusively signifies pushing and striking, as in (Psalms 91:12), “lest you hit (תגף) your foot on a stone,” and (Jeremiah 13:16), “while your feet have not yet struck upon (יתנגפו) [the mountains of the night],” and (Isaiah 8:14), “and as a stumbling (נגף) stone.” **While no fatality occurs** — to the woman (Sanhedrin 79a). **He must surely be fined** — [he must] pay the value of the fetus to the

(כב) וכי ינצו אנשים. זה עם זה ונתפון להכות את חברו והכה את האשה: ונגפו. אין נגיפה אלא לשון דחיפה והכאה כמו פן תגף באבן רגלך. ובטרם יתנגפו רגליכם. ולאבן נגף: ולא יהיה אסון. באשה: ענוש יענש. לשלם דמי ולדות לבעל שמין אותה

בַּעֲלָהּ דְאִתְתָּא וְיִתֵּן עַל מִימְרָ דְיִנְיָא: כַּג וְאִם מוֹתָא הָא וְתִתֵּן נַפְשָׁא חֲלָף וְנַפְשָׁא: כַּד עֵינָא חֲלָף עֵינָא שְׂנָא חֲלָף שְׂנָא יָדָא חֲלָף יָדָא רַגְלָא חֲלָף

כַּאֲשֶׁר יִשִּׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בְּפִלְלִים: כַּג וְאִם-אֶסוֹן יִהְיֶה וְנִתְּתָה נַפְשׁ תַּחַת נַפְשׁ: כַּד עֵיִן תַּחַת עֵיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן

him, and he will pay [this fine] as determined by the judges. (23) But if a fatality does occur [to the woman], then you must pay a life for a life. (24) [Compensation of] an eye for [the inflicted loss of] an eye; [compensation of] a tooth for [the inflicted loss of] a tooth; [compensation of] a hand for [the

RASHI

רש"י

husband. [How is its value assessed? Well,] the woman is evaluated [as to how much she alone would be worth] if sold on the market [as a slave, and then] how much more she would be worth if evaluated together with her fetus [and the difference is the restitution money for the fetus, to be paid to the husband] (Bava Kamma 49a). **ענוש יענש** — [meaning here:] They must collect money from him; similar to (Deuteronomy 22:19), “And they should fine (וענשו) him one hundred [shekel off] silver.” (Mekhilta) ... **כאשר ישית עליו** — i.e., when the husband

כַּמָּה הֵייתָה רְאוּיָה לְהַמְכֹּר בְּשׁוּק לְהַעֲלוֹת בְּדַמְיָה בְּשִׁבִיל הַרְיוּנָה: עֲנוֹשׁ יַעֲנֹשׁ. יִגְבוּ מִמֶּנּוּ מִמוֹן כְּמוֹ וְעֲנֹשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף: כַּאֲשֶׁר יִשִּׁית עָלָיו וְגו'. כְּשִׁיתְבָּעֵנוּ הַבַּעַל בְּבִיר לְהַשִּׁית עָלָיו עֲנוֹשׁ עַל כֶּף: וְנָתַן. הַמְכָּה דָּמֵי וְלָדוֹת: בְּפִלְלִים. עַל פִּי הַדִּינָיִם: (כג) וְאִם אֶסוֹן יִהְיֶה. בְּאִשָּׁה: וְנִתְּתָה נַפְשׁ תַּחַת נַפְשׁ. רְבוּתֵינוּ חוֹלְקִים בְּדָבָר יֵשׁ אוֹמְרִים נַפְשׁ מִמֶּשׁ וְיֵשׁ אוֹמְרִים מִמוֹן אֲבָל לֹא נַפְשׁ מִמֶּשׁ שְׁהִמְתְּכֹן לְהַרוֹג אֶת זֶה וְהָרַג אֶת זֶה פְּטוֹר מִמִּיתָה וּמִשְׁלֵם לְיֹרְשָׁיו דָּמָיו כְּמוֹ שֶׁהָיָה נִמְכָּר בְּשׁוּק: (כד) עֵיִן תַּחַת עֵיִן. סָמָא עֵיִן חֲבָרוּ נֹתֵן לוֹ דָּמֵי עֵינֵי כַּמָּה שִׁפְחָתוֹ דָּמָיו לְמַכּוּר בְּשׁוּק וְכֵן כָּלֵם וְלֹא נְטִילַת אֲבָר מִמֶּשׁ

files a claim in the Court against the perpetrator, in order to impose (להשית) a fine upon him for what happened. **And he will pay** — i.e., the one who struck [the woman], will pay the value of the [miscarried] fetus (see Rashi earlier on our verse as to the valuation). **בפללים** — [means:] According to [the decision of] the judges (Mekhilta). (23) **But if a fatality does occur** — to the woman. **Then you must pay a life for a life** — Our Rabbis differ with regards to this matter: some say that [the perpetrator must pay with his] actual life. Others, however, say [that he must pay restitution] money [for the life of the woman], rather than his actual life, for [according to this latter opinion,] someone who intended to kill one person but kills another instead, is exempt from the death penalty. [In that case, the perpetrator must] pay the victim's heirs the market value of the victim, [who is evaluated by assessing how much he or she would have been worth] if sold [as a slave] in the marketplace [when he or she was alive] (Mekhilta; Sanhedrin 79a). (24) **עין תחת עין** — If someone blinds his fellow's eye, he must pay him the value of that eye. [The victim's value is assessed as to how much he would have been worth as a slave, and then] how much his value is diminished if now sold in the marketplace [with a blinded eye, and the difference is the restitution value of the eye]. And likewise with all of the instances in our verses here [i.e., monetary compensation for loss of a

רָגְלָא׃ כַּה כְּפֹאֵה חֲלָף כְּפֹאֵה
פְּדָעָא חֲלָף פְּדָעָא מִשְׁקוּפֵי
חֲלָף מִשְׁקוּפֵי׃

יָד תַּחַת יָד רָגַל תַּחַת רָגַל׃ כַּה כְּפֹיָה תַּחַת
כְּפֹיָה פִּצַּע תַּחַת פִּצַּע חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה׃

inflicted loss of] a hand; [compensation of] a foot for [the inflicted loss of] a foot; (25) [Compensation of] a burn for [the infliction of] a burn; [compensation of] a wound for [the infliction of a] wound; [compensation of] a bruise for [the

RASHI

רש"י

tooth, hand, etc.] — and [Scripture does] not [mean that the perpetrator must] forfeit his actual organ [in restitution for causing a loss of that same organ in his fellow], as our Rabbis expounded in the [eighth] chapter [of Tractate of Bava Kamma, entitled] Hachoveil (84a). (25) כויה תחת כויה — [The term כויה signifies] a burn by fire. Now, up until this juncture, Scripture has been speaking of injuries that cause the victim to diminish in his market value. Scripture now is speaking of injuries that do not cause the victim to diminish in market value, but rather, [injuries that cause] distress. For instance, if someone burned his victim with a hot spit on his fingernails, then [restitution for that injury is evaluated by] assessing how much money a man like the victim would be willing to receive in exchange for having to undergo the pain of such an injury (Mekhilta). פצע — This [term signifies] a blow [to one's body,] that causes blood to issue forth as a result of a puncture (פצע) in the flesh; navredure in Old French. Now, [the restitution] all depends upon the extent of the wound: if the victim's value has diminished [by virtue of the wound], then the perpetrator must pay נזק (damages); and if the victim was bedridden [because of the injury], then the perpetrator must pay שבת (loss for time out of work), רפוי (medical fees), בושת (embarrassment) and צער (distress). Now, this verse is seemingly superfluous [since we have learned these laws from other verses (see Rashi on verse 18 above)], and in [the eighth chapter of Tractate of Bava Kamma, entitled] Hachoveil (84a), our Rabbis have expounded our verse to teach us that the perpetrator is liable to pay צער (distress), even in the case where he is liable to pay נזק (damages); i.e., even though he must pay the victim the value of his hand, this payment does not exempt him from having to pay צער (distress) [for the perpetrator cannot falsely] claim: "Since I have now acquired his hand [by paying its value], surely now it is my right to have cut the hand in whatever way I choose?!" Rather, we say that [if he had wanted to cut the hand], he should choose some anesthetic whereby [the cut] would not cause as much pain [as it did] — but he cut it with a [red-hot] iron rod and did cause pain to the victim [and therefore, he must pay for the distress as well as having to pay for damages] (Bava Kamma 85a). חבורה — This

כמו שדרשו רבותינו בפ' החובל: (כה) כויה תחת כויה. מכות אש ועד עכשיו דבר בחבלה שיש בה פחת דמים ועכשיו בשאין בה פחת דמים אלא צער כגון כואו בשפוד על צפרניו אומדים כמה אדם ביוצא כויה רוצה לטול להיות מצטער בה: פצע. היא מכה המוציאה דם שפצע את בשרו נפר"דור בלע"ז הכל לפי מה שהוא אם יש בו פחת דמים נותן נזק ואם נפל למשכב נותן שבת ורפוי ובשת וצער. ומקרא זה יתר הוא ובהחובל דרשוהו רבותינו לחיוב על הצער אפלו במקום נזק שאע"פ שנותן לו דמי ידו אין פוטרין אותו מן הצער לומר הואיל וקנה ידו יש עליו לחתכה בכל מה שירצה אלא אומרים יש לו לחתכה בסם שאינו מצטער כל כך וזה חתכה בברזל וצער: חבורה. היא מכה

כו וְאִרִי יִמְחִי גִבְרִי יֵת עֵינָא
 דְּעֵבְרִיָּה אוּ יֵת עֵינָא דְּאַמְתִּיָּה
 וַיִּתְּבַלְּנָה לְבַר חוֹרִין יִפְטָרְנִיָּה
 חֻלְף עֵינִיָּה:

ס כו וְכִי־יִכֶּה אִישׁ אֶת־עַיִן עַבְדּוֹ אוֹ־אֶת־
 עַיִן אִמָּתוֹ וְשִׁחַתָּהּ לַחֲפָשִׁי יִשְׁלַחְנוּ תַּחַת
 עֵינּוֹ:

infliction of] a bruise. (26) And if a man strikes his slave's eye or his handmaid's eye and destroys it — he must send him off to freedom [as compensation] for his eye.

RASHI

[term] signifies a blow [to the body], whereby the blood collects under it but does not issue [through the skin]; rather, the flesh becomes reddened on the area [i.e., a hematoma or bruise]. The term חבורה is tache in Old French; similar to (Jeremiah 13:23), “Can [the Kushite change his skin,] the leopard his spots (חבררתיו)?” [as leopards’ spots (חבררות) resemble bruises (חבורות)]. And [our word here, חבורה,] is translated [by Onkelos] as משקופי, which signifies “beating,” batdure in Old French; likewise is (Genesis 41:23), שדפות קדים, [translated by Onkelos there as] שקיפן קידום, meaning “beaten (שקיפן) by the [easterly] wind” (and see Rashi Genesis 41:6); and also (Exodus 12:7), “upon the lintel (משקוף)” — [a lintel is called a משקוף] because the door “beats” against it (see Rashi there). (26) **His slave's eye** — i.e., his non-Jewish slave. A Jewish slave, however, does not go free due to [the loss of a] tooth or eye, [inflicted by his master] as we have explained earlier regarding (verse 7 above), “she will not be released like the release of [non-Jewish] slaves” (see Rashi there). **[As compensation] for his eye** — and [not only for an eye, but] also for all of the twenty-four appendages [that are similar in regard to being external and that they do not grow back if cut off (Mekhilta)], namely: The [ten] fingers and [the ten] toes, and the two ears. The nose and the tip of the membrum organ (Kiddushin 25a). And why are tooth and eye both mentioned in the verse [for surely mention of one of these would have been sufficient to signify all similar twenty-four appendages]? Well, if Scripture would have stated an eye but not tooth, then I might say that just as an eye is born along with the person, so, too, [the law must apply to] any organ that is born along with him; but a person is not born with teeth [and therefore, it is necessary to also state tooth]. And if Scripture would have stated tooth but not eye, then I would say that [the law applies to] even a baby tooth which will eventually be replaced [by an adult tooth] — therefore, it is necessary to also state eye (Kiddushin 24a).

רש"י

שְׁהָדָם נִצְרָר בָּהּ וְאִינוּ יוֹצֵא אֶלָּא שְׁמַאֲדִים הַבֶּשֶׁר
 כְּנִגְדּוֹ לְשׁוֹן חֲבוּרָה טַ"א בלע"ז כְּמוֹ וְנִמְר
 הַחֲבֵרְבֵרְתִּיּוֹ וְתִרְגוּמוֹ מִשְׁקוּפֵי ל' חֲבֻטָּה בַטְדוּר"א
 בלע"ז וְכֵן שְׁדוּפוֹת קְדוּמִם שְׁקִיפָן קִידוּם חֲבוּטוֹת בְּרוּחַ.
 וְכֵן עַל הַמִּשְׁקוּף עַל שֵׁם שְׁהִדְלַת נֹקֶשׂ עֲלָיו:
 (כו) אֶת עַיִן עַבְדּוֹ. כְּנִעְנֵי אֶבֶל עַבְרִי אִינוּ יוֹצֵא בְּשֵׁן
 וְעַיִן כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ אֶצֶל לֹא תֵצֵא כִּצְאֵת הָעֵבְרִים:
 תַּחַת עֵינּוֹ. וְכֵן בְּכ"ד רֵאשֵׁי אֲבָרִים אֲצַבְעוֹת הַיָּדִים
 וְהַרְגָלִים וְשֵׁתֵי אֲזִנָּיִם וְהַחוּטִם וְרֵאשׁ הַגְּוִיָּה שֶׁהוּא
 גִיד הָאֵמָדָה. וְלָמָּה נֶאֱמַר שֵׁן וְעַיִן שְׁאֵם נֶאֱמַר עַיִן וְלֹא
 נֶאֱמַר שֵׁן הֵייתִי אוֹמֵר מִזֶּה עַיִן שְׁנִבְרָא עִמּוֹ אִף כֹּל
 שְׁנִבְרָא עִמּוֹ וְהָרִי שֵׁן לֹא נִבְרָא עִמּוֹ. וְאֵם נֶאֱמַר שֵׁן
 לֹא נֶאֱמַר עַיִן הֵייתִי אוֹמֵר אִפִּי שֵׁן תִּינוּק שֵׁשׁ לָהּ
 חֲלִיפִין לְכֹף נֶאֱמַר עַיִן:

PROPHETS Jeremiah 35

נביאים ירמיה פרק לה

ז וּבֵיתָא לֹא תִבְנֶנּוּ וְזֶרְעָא לֹא תִזְרְעוּן וְכַרְמָא לֹא תִצְבּוּן וְלֹא יְהִי לָכּוֹן אֲרִי בְּמִשְׁכְּנֵיךָ תִּיתְבּוֹן כֹּל יוֹמֵיכּוֹן בְּדִיל דְּתִתְקִימוּן יוֹמִין סְגִיאיִן עַל אֲפִי אֲרַעָא דְאַתּוֹן דִּירִין תַּמָּן: ח וְקִבְלִינָא לְמִימְרָא יוֹנָדָב בַּר רַכָּב אֲבוּנָא לְכָל דְּפַקְדָּנָא בְּדִיל דְּלֹא לְמַשְׁתִּי חֲמָרָא כֹּל יוֹמָנָא אֲנַחְנָא נִשְׁנָא בְּנִנְא וּבִנְתָנָא: ט וּבְדִיל דְּלֹא לְמַבְנֵי בְּתִין לְמַתְבָּנָא וְכַרְמִין וְחַקְלִין וְזֶרְעִין לֹא יְהִי לָנָא: י וְיִתְיַבְּנָא בְּמִשְׁכְּנֵיךָ וְקִבְלִינָא וְעַבְדָּנָא כְּכָל דְּפַקְדָּנָא יוֹנָדָב אֲבוּנָא: יא וְהוּוּ כַּד סָלִיק נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶכָא דְבָבֶל עַל אֲרַעָא וְאַמְרָנָא אִיתּוּ וַיַּעֲזוּב לְיִרוּשָׁלַם מִן קֳדָם מְשִׁירֵית כְּסָדָי וּמִן קֳדָם מְשִׁירֵית אֲרָם וַיִּתְבָּנָא בִּירוּשָׁלַם:

ז וּבֵיתָא לֹא תִבְנֶנּוּ וְזֶרְעָא לֹא תִזְרְעוּן וְכַרְמָא לֹא תִצְבּוּן וְלֹא יְהִי לָכּוֹן אֲרִי בְּמִשְׁכְּנֵיכֶם לְמַעַן תַּחֲיוּ יָמִים רַבִּים עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם גְּרָמִים שָׁם: ח וְנִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוֹנָדָב בֶּן־רַכָּב אֲבִינוּ לְכָל אֲשֶׁר צִוְּנוּ לְבַלְתִּי שְׂתוֹת־יֵין כֹּל־יָמֵינוּ אֲנַחְנוּ נְשִׁינוּ בְּנֵינוּ וּבְנֹתֵינוּ: ט וּלְבַלְתִּי בְנוֹת בְּתִים לְשִׁבְתָּנוּ וְכַרְם וְשָׂדֶה וְזֶרְעָא לֹא יְהִי־לָנוּ: י וְנִשְׁבַּב בְּאֵהָלִים וְנִשְׁמַע וְנַעַשׂ כְּכָל אֲשֶׁר־צִוְּנוּ יוֹנָדָב אֲבִינוּ: יא וַיְהִי בַעֲלוֹת נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶל־הָאָרֶץ וַנֹּאמֶר בָּאוּ וְנִבְּאוּ יְרוּשָׁלַם מִפְּנֵי חֵיל הַכַּשְׂדִּים וּמִפְּנֵי חֵיל אֲרָם וְנִשְׁבַּב בִּירוּשָׁלַם:

יא וְהוּוּ כַּד סָלִיק נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶכָא דְבָבֶל עַל אֲרַעָא וְאַמְרָנָא אִיתּוּ וַיַּעֲזוּב לְיִרוּשָׁלַם מִן קֳדָם מְשִׁירֵית כְּסָדָי וּמִן קֳדָם מְשִׁירֵית אֲרָם וַיִּתְבָּנָא בִּירוּשָׁלַם:

(7) Neither shall you build a house, nor sow seed, nor plant a vineyard, nor have any; but all your days you shall dwell in tents; that you may live many days on the land where you sojourn. (8) Thus have we obeyed the voice of Yonadav the son of Rechav our father in all that he has charged us, to drink no wine all our days, we, our wives, our sons, and our daughters; (9) Nor to build houses for us to dwell in; nor to have vineyards, fields, or seed; (10) And we have dwelt in tents, and have obeyed, and done according to all that Yonadav our father commanded us. (11) And it came to pass, when Nevuchadretzar king of Babylon came up to the land, that we said, Come, and let us go to Yerushalayim for fear of the army of the Chaldeans, and for fear of the army of the Aram; so we dwell in Yerushalayim.

RASHI

רש"י

(7) **You shall dwell in tents** — *i.e., in the wilderness. On the land where you sojourn* — *since they had no share in the land [of Israel] because they were the children of proselytes.* (11) **And it came to pass** — *i.e., against our will we were forced to come up to the city, therefore, we are now*

(ז) בְּאֵהָלִים תִּשְׁבּוּ. בְּמִדְבָּרוֹת: אֲשֶׁר אַתֶּם גְּרָמִים שָׁם. כִּי לֹא הָיָה לָהֶם חֶלֶק בְּאָרֶץ בִּי גְרָמִים הָיוּ: (יא) וַיְהִי בַעֲלוֹת וּגו'. עַל בְּרַחְנוּ בְּאֵנוּ הָעִיר לְכֹן עֲבָשׂוּ אֲנִי יוֹשְׁבֵי בְּתִים:

living in houses [in the city].

כתובים משלי פרק טז

Writings Mishlei 16

כד כְּבָרִיתָא דְדוּבְשָׂא מְאֵמְרָא
 דְּבוֹסְמָא חֲלִיּוּתָא דְנִפְשָׂא
 וְאִסוּתָא לְגִרְמִי: כה אֵית אֲרֻחָא
 דְּמִתְחַזֵּיא בְּעֵינֵי בְנֵי נִשְׂאָ
 דְּתִרְיָצָא הִיא וְסוּפָה אֲרֻחָתָא
 דְּמוּתָא אָנוּן: כו נֶפֶשׁ דְּלַעֲיָא
 לְעוֹתָהּ תְּסוּבֵר דְּמִן פּוּמָא אֲתִי
 לָהּ כִּיפָא: כז גְּבֵרָא טְלוּמָא
 חִפְרָא בִּישְׂתָא וּבִשְׁפּוֹתֶיהָ נּוֹרָא

כד צוּף דְּבִשׁ אֲמַרֵי־נַעַם מִתּוֹק לְנַפְשׁ וּמִרְפָּא
 לְעַצְמוֹ: כה יֵשׁ דְּרָף יֵשׁר לְפָנֵי־אִישׁ וְאַחֲרֵיתָהּ
 דְּרִכְי־מוֹת: כו נֶפֶשׁ עִמַּל עִמְלָהּ לוֹ כִּי־אָכַף עָלָיו
 פִּיהוּ: כז אִישׁ בְּלִיעַל כְּרָה רָעָה וְעַל־ שְׁפָתָיו
 (קרי שְׁפָתוֹ) כָּאֵשׁ צִרְבַּת: כח אִישׁ תְּהַפְּכוֹת יִשְׁלַח
 מִדּוֹן וְנִרְגָּן מִפְּרִיד אֱלוֹהֵי:

יְהֵא זְלִיקֵי: כח גְּבֵרָא מְהַפְּכָנָא יְגַרֵי תַגְרֵי וְחֲרַתְנָא מְעָרִיק רַחֲמִיָּה:

(24) Pleasant words are like a honeycomb, sweet to the soul, and health to the bones. (25) There is a way which seems right to a man, but its end are the ways of death. (26) A toiling soul, toils for himself; for his mouth compels him. (27) An unconscionable man digs up evil; and in his lips there is a kind of burning fire. (28) A perverse man sows quarrels; and a whisperer separates the Master.

RASHI

רש"י

(24) **Honeycomb** — *i.e.*, sweet honey.

Pleasant words — *i.e.*, words of Torah.

(25) **There is a way** — *which seems right*

to man. (26) **Toils for himself** — *he toils*

for his own needs. **For his mouth compels**

him — *his mouth forces him and demands*

food. (27) **Digs up evil** — *he thinks evil*

thoughts. **And in his lips** — *the evil*

consumes as a fire burns. (28) **Sows** — *i.e.*, *incites.* **And a whisperer** — *through his*

whisperings and his schemes he separates from himself the Master of the world.

(כד) צוּף דְּבִשׁ. מִתּוֹק דְּבִשׁ: אֲמַרֵי נַעַם. דְּבָרֵי

תּוֹרָה: (כה) יֵשׁ דְּרָף. שְׂהוּא יֵשׁר לְפָנֵי אִישׁ:

(כו) עִמְלָהּ לוֹ. לְצָרְכוֹ הוּא עִמַּל: כִּי אָכַף עָלָיו

פִּיהוּ. פִּיהוּ כוּפָהוּ וְתוּבַע מְאָכְל: (כז) כְּרָה רָעָה.

חֹשֶׁב מַחֲשׁבוֹת רָעוֹת: וְעַל שְׁפָתוֹ. שׁוֹרֵף הָרָעָה

כָּאֵשׁ שׁוֹרֶפֶת: (כח) יִשְׁלַח. יְגַרֵּה: וְנִרְגָּן. עַל יְדֵי רִיגוֹנוֹ

וְתַרְעוּמָתוֹ מִפְּרִיד מִמֶּנּוּ אֱלוֹהֵי שֶׁל עוֹלָם:

Mishnah Menachot, chapter 4

משנה מנחות פרק ד

(1) The [mitzvah of tzitzit requires four twisted

threads for each corner of a four-cornered

garment, either two blue threads and two white, or one blue and three white. The absence of

the] blue [thread] does not invalidate the white [thread], nor does the [absence of the] white

רבנו עובדיה מברטנורא

א התכלת אינה מעכבת את הלבן, והלבן אינו מעכב

א התכלת את הלבן. אע"ג דמצוה לתת שני חוטין של תכלת ושני חוטין של לבן, או חוט אחד של

תכלת ושלושה חוטים של לבן, אפילו הכי אין זה מעכב את זה, ואם נתן ארבעתן של תכלת (או ארבעתן) של לבן,

א התכלת אינה מעכבת את הלבן, והלבן אינו מעכב

א התכלת את הלבן. אע"ג דמצוה לתת שני חוטין של תכלת ושני חוטין של לבן, או חוט אחד של

תכלת ושלושה חוטים של לבן, אפילו הכי אין זה מעכב את זה, ואם נתן ארבעתן של תכלת (או ארבעתן) של לבן,

א התכלת אינה מעכבת את הלבן, והלבן אינו מעכב

א התכלת את הלבן. אע"ג דמצוה לתת שני חוטין של תכלת ושני חוטין של לבן, או חוט אחד של

תכלת ושלושה חוטים של לבן, אפילו הכי אין זה מעכב את זה, ואם נתן ארבעתן של תכלת (או ארבעתן) של לבן,

invalidate the blue [consequently, if one placed four blue or four white threads, the *tzitzit* would be valid]. The [absence in *tefillin* of the] hand-*tefillah* does not invalidate the head-*tefillah*, nor does the [absence of the] head-*tefillah* invalidate the hand-*tefillah* [and therefore, if one only has one *tefillah*, he should put it on]. The [absence, in those sacrifices which require flour, oil and wine

(see Numbers 15:3-7), of] fine flour and oil does not invalidate the wine, nor does the [absence of the] wine invalidate them. The [omission of one of the] applications [of the blood] on the outer altar [e.g., a sin-offering requires four applications] does not invalidate the rest [i.e., one application effects atonement (see Mishnah Zevachim 4:1, Chok vol. 1 pg. 378)]. (2) The [absence of either the] bull or the [two] rams or the [seven] lambs [which are brought with the two loaves of bread on Shavuot (see Leviticus, 23:18)] does not invalidate the others [i.e., the other additional (*mussaf*) sacrifices, consisting of two bulls, one ram and seven lambs which are brought on Shavuot (see Numbers, 28:27)]. Rabbi Shimon says; If they had [enough money for the] many bulls but not [for] the accompanying libations, they should [choose to] bring one bull and its accompanying libations, rather than offer all of them without their libations [the *halachah* does not follow Rabbi Shimon]. (3) The [absence of the] bull, the rams, or the lambs [for burnt-offerings] or the he-goat [as a sin-offering] does not invalidate the [two loaves] bread [meal-offering of Shavuot (Leviticus *ibid.*)], nor does the [absence of the two

את התכלת. תפלה של יד אינה מעכבת של ראש, ושל ראש אינה מעכבת של יד. הסלת והשמן אינן מעכבין את היין, ולא היין מעכבן. המתנות שעל מזבח החיצון אינן מעכבות זו את זו: ב הפרים והאילים והכבשים אינן מעכבין זה את זה. רבי שמעון אומר, אם היו להם פרים מרבים ולא היו להם נסכים, יביאו פר אחד ונסכיו ולא יקרבו כלן בלא נסכין: ג הפר והאילים והכבשים והשעיר אינן מעכבין את

רבנו עובדיה מברטנורא

יצא: תפלה של יד אינה מעכבת של ראש. רמב"ם כתב, דוקא ששתיהן מצויין אצלו, אבל אם אין מצויה אצלו אלא אחת מהן לא יניח האחת עד שימצא האחרת, גורינן שמא יטעה ויסמוך על אחת תמיד. וזה דלא כהלכתא. דמאן דאמר הכי בגמרא (מנחות מד.) הדר ביה, מכח מה שהקשו לו, ואלא מאן דלית ליה תרתי מצות חדא מצוה נמי לא לעביד, בתמיה. והלכה בין ששניהן מצויין אצלו בין שאין מצויין אצלו אינן מעכבות זו את זו. וכן הורו כל רבותי הלכה למעשה: הסולת והשמן. של מנחת נסכים: אינן מעכבין את היין. של נסכים. שאם הביאו את היין בלא סולת ושמן, מנסכו: המתנות של מזבח החיצון. כגון ארבע מתנות של חטאת: אין מעכבות זו את זו. שאם לא נתן אלא אחת כיפר. דכתיב (דברים יב) ודם זבחך ישפך, שפיכה אחת משמע: ב הפרים והאילים והכבשים. הנך דכתיבי בפרשת אמור אל הכהנים, והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילים שנים, הבאים עם שתי הלחם של עצרת, אינן מעכבים הפרים שנים ואיל אחד ושבעה כבשים של מוספים של עצרת הכתובים בפרשת פינחס. שאין [שני] פרים של מוספים מעכבין הפר של שתי הלחם, ולא הפר של שתי הלחם מעכב שני פרים של מוספים. וכן שני אילים של שתי הלחם אינן מעכבין האיל אחד של מוספים, ולא איל אחד של מוספים מעכב שני האילים של שתי הלחם. וכן הכבשים אין מעכבין אלו את אלו: ר' שמעון אומר אם היו להם פרים מרובין. כלומר, דמים כדי לקנות פרים כדי צרכן, ולא היו להם דמים לקנות נסכים, יביאו פר אחד ונסכיו. ומפיק לה מקרא דכתיב (יחזקאל מז) איפה לפר ואיפה לאיל יעשה מנחה ולכבשים כאשר תשיג ידו, וכי מדרת פרים ואילים אחת היא, והלא מנחת פרים שלשה עשרון ומנחת אילים שני עשרון, אלא להודיעך שמוטב להביא פר אחד איל אחד עם איפתו מדה הראויה לו, מלהביא פרים מרובים ואילים מרובים בלא מנחתם. ואין הלכה כר' שמעון: ג הפר והאילים והכבשים והשעיר. הבאים בגלל הלחם. וכולן עולות חוץ מן השעיר שהוא חטאת: אין מעכבין את הלחם. שאם הביאו שתי הלחם של עצרת

loaves of] bread invalidate them. [However] the [absence of the loaves of] bread invalidates the [peace-offering of the two] lambs [since they require waving alongside the bread (ibid verse 20)], but the [absence of the] lambs does not invalidate the [loaves of] bread; these are the words of Rabbi Akiva. Rabbi Shimon ben Nannos says; It is not so, but rather, the [absence of the] lambs invalidates the [loaves of] bread, while the [absence of the loaves of] bread does not invalidate the lambs; for so we find it was the case when the Israelites were in the wilderness for forty years they offered the lambs without the [loaves of] bread [since they didn't have any bread, only manna]; therefore, now also, we may offer the lambs without the meal-offering. Rabbi Shimon says; The *halachah* is according to the words of ben Nannos but the reason is not as he stated it; since the offerings stated in the Book of Numbers were offered in the wilderness, but the offerings stated in the Book of Leviticus were not offered in the wilderness [hence neither the lambs nor the bread were offered]; however, when they came into the land of Israel they offered both kinds. Why then do I say that the lambs may be offered without the [loaves of] bread? Because the lambs [which were peace-offerings] render themselves permissible [to be eaten, through the burning of their sacrificial fats on the altar] without the [loaves of] bread. However, the [loaves of] bread may not be offered without the lambs, since there is nothing that renders it permissible [since it is only the slaughtering of the lambs which permits the loaves to be eaten]. (4) The [lack in the order of precedence of the] daily [morning *tamid*] offerings does not invalidate the additional [*mussaf*] offerings [i.e., if the *mussaf* was offered before the *tamid*], nor does [the absence of precedence of] the additional [*mussaf*] offerings invalidate the daily [evening

הַלֶּחֶם, וְלֹא הַלֶּחֶם מְעַכְבֵּן. הַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכֶּבֶשִׁים, וְהַכֶּבֶשִׁים אֵינָן מְעַכְבִּין אֶת הַלֶּחֶם, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר שְׂמֵעוֹן בֶּן נָנְס, לֹא כִי, אֲלֵא הַכֶּבֶשִׁים מְעַכְבִּין אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם אֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַכֶּבֶשִׁים, שְׂכֵן מְצִינוֹ, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר אַרְבָּעִים שָׁנָה, קָרְבוּ כֶּבֶשִׁים בְּלֹא לֶחֶם, אֲףֹ כָּאֵן יִקְרְבוּ כֶּבֶשִׁים בְּלֹא לֶחֶם. אָמַר רַבִּי שְׂמֵעוֹן, הֲלֹכָה דְּבָרֵי בֶן נָנְס, אֲבָל אֵין הִטְעַם כְּדָבָרֵינוּ, שְׂכָל הָאָמוֹר בַּחֲמֹשׁ הַפְּקוּדִים, קָרַב בְּמִדְבַר. וְכָל הָאָמוֹר בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים, לֹא קָרַב בְּמִדְבַר. מִשְׁבָּאוֹ לְאַרְצָן, קָרְבוּ אֵלוֹ וְאֵלוֹ. וּמִפְּנֵי מָה אָנִי אוֹמֵר יִקְרְבוּ כֶּבֶשִׁים בְּלֹא לֶחֶם, שֶׁהַכֶּבֶשִׁים מַתִּירִין אֶת עֲצָמָן (בְּלֹא לֶחֶם). לֶחֶם בְּלֹא כֶּבֶשִׁים, אֵין לוֹ מִי יִתִּירוֹנוּ: דְּהַתְּמִידִין אֵינָן מְעַכְבִּין אֶת הַמוֹסָפִים, וְלֹא הַמוֹסָפִים

רבנו עובדיה מברטנורא

בלא הקרבנות הללו, מקודשין: **הלחם מעכב את הכבשים.** הנך כבשים הן שני כבשים דשלמים שהזקוק לתנופה עם הלחם: **והכבשים אינן מעכבין את הלחם.** שאם לא נמצאו כבשים, מביאים שתי הלחם והן קדושים כאילו הביאו עם הכבשים: **קרבו כבשים בלא לחם.** שהרי לא היה להם לחם במדבר אלא המן: **הלכה כדברי בן ננס.** דכבשים מעכבים את הלחם: **אבל אין הטעם כדבריו.** דהוא אומר במדבר קרבו כבשים דשלמים, ולא היא: **שכל האמור בחומש הפקודים.** בספר במדבר. כגון קרבנות מוספים האמורים בפרשת פינחס, קרבו במדבר: **וכל האמור בתורת כהנים.** דהיינו בספר ויקרא. לא קרבו במדבר. והנך כבשים האמורים באמור אל הכהנים כגון הנך שבעה כבשים ופר ואילים לעולה דעל הלחם ושני כבשים דשלמים לא קרבו במדבר: **לחם בלא כבשים אין לי מי יתירונו.** שאין הלחם מותר באכילה לכהנים עד שיקרבו כבשים. והלכה כרבי שמעון: **ד התמידים אינן מעכבין את המוספים.** בגמרא מפרש, דלענין קדימה קאמר דאין מעכבין זה את זה, דאי בעי תמידין מקריב ברישא, ואי בעי מוספין מקריב ברישא, ואע"ג דכתיב וערך עליה העולה, ומשמע העולה דהיינו עולת תמיד תהא ראשונה לכל הקרבנות, אין

tamid] offerings [i.e., if the evening *tamid* was offered before the *mussaf*, it is still valid]; moreover, of the additional [*mussaf*] offerings the [absence of] one does not invalidate the other [i.e., in the event of a Shabbat on Rosh Chodesh when two *mussafim* are sacrificed, first the Shabbat offering, followed by the one for Rosh Chodesh: if he reversed the order, it is still

valid]. If [when the altar was first built, it was not yet dedicated for use in time for the morning *tamid* sacrifice, then they must not offer the evening *tamid* sacrifice. Once, however, the altar was already dedicated, if] they did not offer the lamb in the morning [i.e., the morning *tamid*], they still must offer [the lamb] towards evening [i.e., the evening *tamid*]. Rabbi Shimon says; When is this so? Only when they had acted under constraint or in error, but if they acted deliberately and did not offer the lamb in the morning, they [i.e., those same priests] may not offer [the *tamid* lamb] towards evening [however, other priests do]. If they did not burn the morning incense, they [do] burn the evening [incense]. Rabbi Shimon says; The whole of it [i.e., both morning and evening portions of incense] was burned towards evening [the *halachah* does not follow Rabbi Shimon. And, according to the *Tanna kamma*, why the difference between the *tamid* sacrifices and the incense offerings?] Because the golden altar was dedicated only by the [evening] incense of spices [therefore, regardless of whether or not it was dedicated yet, if the morning incense was not offered, the evening incense is offered], the altar for the burnt-offering [however, is dedicated] only by the daily [*tamid*] offering of

רבנו עובדיה מברטנורא

זה אלא למצוה בעלמא אבל לא לעבב: אמר ר' שמעון אימתי וכו'. בגמרא מפרש דמתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, לא הקריבו כבש בבוקר לא יקריבו בין הערבים, במה דברים אמורים שלא נתחנך המזבח, אבל נתחנך המזבח יקריבו בין הערבים. אמר ר' שמעון אימתי בזמן שהיו אנוסים או שוגגים, אבל אם היו מזידיים ולא הקריבו כבש בבוקר לא יקריבו בין הערבים. והכי פירוש, לא הקריבו התמיד של שחר לא יקריבו התמיד של בין הערבים, דהכי מידרש קרא, אם את הכבש אחד תעשה בבוקר הוכשר שני ליקרב בין הערבים, ואי לא לא. במה דברים אמורים שלא נתחנך מזבח, דהאי קרא בחינוך כתיב בפרשת ואתה תצוה, דכתיב לעיל מיניה וזה אשר תעשה על המזבח. אבל נתחנך מזבח שכבר הקריב עליו קרבנות, אפילו לא הקריב תמיד של שחר יקריב תמיד של בין הערבים, דכתיב בפרשת פינחס ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבוקר וכנסכו, ובהוא קרא לא כתיב את הכבש האחד תעשה בבוקר, ותניא בספרי האי קרא למה נאמר והלא נאמר למעלה בפרשה ואת הכבש השני וגו', לפי שנאמר עמו את הכבש אחד תעשה בבוקר, הרי שלא הקריבו של שחר שומע אני שלא יקריבו של בין הערבים, תלמוד לומר קרא בתרא ואת הכבש השני, מגיד לך שאם לא הקריב של שחר יקריב של בין הערבים, אבל אם מזידיים כו' לא יקריבו בין הערבים, אותן המזידיים. אבל כהנים אחרים יכולים להקריבו: לא הקטירו קטורת בבוקר יקטירו בין הערבים. דקטורת לא שכוחא בחד גברא שיקטיר קטורת פעמים רבות כמו בעולה, כדאמרין ביומא שלא שנה בה אדם מעולם מפני שהיא מעשרת דכתיב (דברים לג) ישימו קטורה באפך וסמך ליה ברך ה' חילו, הלכך לא קנסינן להו, שמתוך שהיא חביבה עליהם לא פשעי בה ואינו מצוי שיניחו אותה מזידין. ואין הלכה כר' שמעון בשתייהו: שאין מחנכים את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים. של בין הערבים. דכתיב (שמות ל) בבוקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה, כלומר כשמדשן את המנורה

מְעַבְבִין אֶת הַתְּמִידִין, וְלֹא הַמוֹסְפִים מְעַבְבִין זֶה אֶת זֶה. לֹא הִקְרִיבוּ כֶּבֶשׂ בְּבֹקֶר, יִקְרִיבוּ בֵּין הָעֶרְבִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵימַתִּי, בְּזִמְנֵי שְׁהָיוּ אֲנוּסִין אוֹ שׁוֹגְגִין. אֲבָל אִם הָיוּ מְזִידִין, וְלֹא הִקְרִיבוּ כֶּבֶשׂ בְּבֹקֶר, לֹא יִקְרִיבוּ בֵּין הָעֶרְבִים. לֹא הִקְטִירוּ קֹטֶרֶת בְּבֹקֶר, יִקְטִירוּ בֵּין הָעֶרְבִים. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְכֻלָּה הִיְתָה קְרִבָּה בֵּין הָעֶרְבִים, שְׂאִין מְחַנְכִין אֶת מִזְבַּח הַזֶּהָב אֶלָּא בְּקֹטֶרֶת הַסָּמִים (שָׁל בֵּין הָעֶרְבִים), וְלֹא מִזְבַּח

the morning [and therefore, regarding an altar which was not yet dedicated, if one did not offer the morning *tamid*, one may not offer the evening *tamid* since the altar must first be dedicated]. The table [is] only [dedicated] by the show-bread on the Sabbath, and the menorah, only by [the kindling of] the seven lamps, towards evening. (5) The High Priest's shallow pan meal-offering [which consisted of “One-tenth of an *eifah* of the fine flour for a perpetual meal-offering; half of it in the morning, and half of it in the evening”

(Leviticus 6:13) which is brought from his house], must not be brought in [two separate] halves; rather, he must bring one whole tenth [*eifah* of the fine flour] and then divide it, offering one half in the morning and one half towards evening. If the [High] Priest that offered the half in the morning died and they appointed another priest in his stead, [the successor] may not bring the one half-tenth from his house, nor [may he use] the remaining half-tenth of the first [High Priest], but he must bring one whole tenth and divide it, offering one half [in the evening] and leaving the other half to perish [i.e., become disqualified by remaining overnight (לינה) which is then burned]. Thus the result is that two halves are offered and two halves [the original remaining half of the High priest who died and this one] are left to perish. If they did not appoint another priest in his stead, at whose expense was it offered? Rabbi Shimon says; At the expense of the community [the verse states **חַק עוֹלָם** — “an eternal statute;” (ibid. verse 15) Rabbi Shimon reads **חַק עוֹלָם** — a statute for the **עוֹלָם**, i.e., for the Congregation] but Rabbi Yehudah says; At the expense of the heirs; [the verse states **יַעֲשֶׂה אֹתָהּ** — “And the priest who is anointed from among his descendants instead of him will prepare it,” (ibid.) Rabbi Yehudah reads **הַכֹּהֵן הַמְּשִׁיחַ** — either the anointed one, if he is alive and if he died then **תַּחֲתָיו מִבְּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ** — one of his children in his stead shall make it]. Moreover

רבנו עובדיה מברטנורא

מן האפר שיש שם מהדלקת הנרות. ואי לאו דעבד הדלקה באורתא, מאי בעי למתקן בצפרא, אלמא חינוך המנורה בין הערבים. וכיון דמנורה נתחנכה בערב, קטורת נמי נתחנכה בערב, דכתיב (שם) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה: **ה חביתי כהן גדול**. מנחת כהן גדול שמביא בכל יום. ועל שם דכתיב בה (ויקרא ו) על מחבת בשמן תעשה, משום הכי קרי לה חביתין: **לא היו באות חצאין**. שלא יביא מביתו חצי עשרון בבוקר וחצי עשרון בערב: **לא חצי עשרונו של ראשון**. שנשאר מן העשרון שלם שהביא הראשון שמת ולא קרב אלא חציה: **ושני חציון אובדים**. חצי עשרונו של ראשון שמת, וחצי עשרונו של זה שעמד: **משל צבור**. דכתיב חק עולם, חק זה היא משל עולם, כלומר משל צבור מתרומת הלשכה: **ר' יהודה אומר משל יורשים**. דכתיב (שם) והכהן המשיח תחתיו מבניו, והכי משמע, והכהן המשיח שמת, תחתיו אחד מבניו יעשה אותה: **ושלימה היתה קרבה**. כל זמן שהיא באה משל צבור לר' שמעון או משל יורשים לר' יהודה, שלימה היתה קרבה, עשרון שלם ולא חצי עשרון. ר' שמעון מפיך לה מכליל תקטר, שלא יקטירוה לחצאים אלא כולה כשהיא באה משל צבור. ור' יהודה מפיך לה מרכיב מבניו יעשה

העולה אלא בתמיד של שחר, ולא את השלחן אלא בלחם הפנים בשבת, ולא את המנורה אלא בשבעה גרותיה בין הערבים: **ה חביתי כהן גדול**, לא היו באות חציים, אלא מביא עשרון שלם, וחוצהו, ומקריב מחצה בבקר, ומחצה בין הערבים. וכהן שהקריב מחצה בשחרית ומת ומנו כהן אחר תחתיו, לא יביא חצי עשרון מביטו, ולא חצי עשרונו של ראשון, אלא מביא עשרון שלם, וחוצהו, ומקריב מחצה, ומחצה אבד. נמצאו שני חציים קרבין, ושני חציים אובדין, לא מנו כהן אחר, משל מי היתה קרבה. רבי שמעון אומר, משל צבור. רבי יהודה אומר, משל יורשים.

[both agree that while no substitute was yet appointed as High Priest] one whole [tenth of an *EIFAH*] was offered [both in the morning and in the evening; the *halachah* follows Rabbi Yehudah].

וְשִׁלְמָה הַיְתֵה קֶרְבָּה:

רבנו עובדיה מברטנורא

אותה, כשאחד מבניו יקריב לאחר שמת אביו דהיינו הירושים, יעשה אותה ולא חציה. והלכה כר' יהודה שמשל יורשים היא באה:

Gemara Menachot, 43a

גמרא מנחות דף מ"ג.

Our Rabbis taught: All are obligated to observe the law of *tzitzit*, [including] priests, Levites, and Israelites, proselytes, women and slaves. Rabbi Shimon declares women exempt, since it is a positive commandment dependent on time [i.e., daytime; at night there is no obligation of *tzitzit*], and women are exempt from all positive commandments that are dependent on time. The Master said: All must observe the law of *tzitzit*, priests, Levites, and Israelites. Is this not obvious? For if priests and Levites and Israelites were exempt, then who is left to observe it? — It was stated on account of priests. For I might have argued, since it is written, “Do not wear a garment which is made of a mixture of wool and linen together,” and [it is followed by,] “Make yourself twisted threads,” (Deuteronomy 22:11-12) that only those who

תנו רבנן הכל חייבין בציצית לויים וישראלים גרים נשים ועבדים. רבי שמעון פוטר בנשים מפני שמצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. אמר מר הכל חייבין בציצית כהנים לויים וישראלים פשיטא דאי כהנים לויים וישראלים פטורי מאן ליחייבו. כהנים אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואיל וכתוב (דברים כ"ב) לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדילים תעשה לך מאן דלא אשתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמחייב בציצית הני כהנים הואיל ואשתרי כלאים לגביהו לא ליחייבו קא משמע לן נהי דאשתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אשתרי. רבי שמעון פוטר בנשים מאי טעמא דרבי שמעון דתניא (במדבר ט"ו) וראיתם אתו פרט לכסות לילה אתו פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה, ומה ראית לרבנות כסות סומא ולהוציא כסות לילה, מרבה

are forbidden to wear *shatnez* [a mixture of wool and linen] must observe the law of *tzitzit*, and as priests are permitted to wear *shatnez* [as their belt was made of wool and linen (see Exodus 39:29)] they need not observe [the law of *tzitzit*]; we are therefore taught [that they, too, are obligated], for although while performing the service [in the Temple] they may wear [*shatnez*] they certainly may not wear it when not performing the service. Rabbi Shimon declares women exempt. What is Rabbi Shimon's reason? — It was taught: “[It will be for you *tzitzit*,] that you look upon it.” (Numbers 15:39) This excludes a night garment [from the commandment of putting *tzitzit* on them]. You say it excludes a night garment, but perhaps it is not so, but it excludes rather a blind man's garment? The verse, when it says, [Make yourself twisted threads on the four corners of your garment] with which you cover yourself.” (Deuteronomy 22:12), clearly includes a blind man's garment; how then must I explain the verse, “That you look upon it? As excluding a night garment. And why do you choose to

include a blind man's garment and to exclude a night garment? I include a blind man's garment since it can be seen by others, while I exclude a night garment since it cannot be seen by anyone. And for what purpose do the Rabbis [who maintain that *tzitzit* is also an obligation during night-time] use the expression "That you look upon it?" — They require it for the following teaching: "That you look upon it, and remember," that is, look upon this precept and remember another precept that is dependent upon it, namely, the reading of the *Shema*. As we have learned: From what time in the morning may the *Shema* be read? From the time that one can distinguish between [the] blue and [the] white [threads of *tzitzit*]. Another [*Beraita*] taught: "That you look upon it, and remember," that is, look upon this precept, and remember another precept that is next to it, namely, the law concerning *shatnez*, for it is written, "Do not wear a garment which is made of a mixture of wool and linen together," and [it is followed by.] "Make yourself twisted threads," (Deuteronomy 22:11-12). And another [*Beraita*] taught: "That you look upon it, and remember all the commandments of the Lord;" as soon as a person is bound to observe this commandment [i.e., at daybreak] he must observe all the commandments [of the day].

אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים. ורבנן האי וראיתם אתו מאי עבדי ליה מבעי להו לכדתנא (שם) וראיתם אתו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בה ואי זו זו קריאת שמע. דתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן. ותנא אידך וראיתם אתו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה ואי זו זו מצות כלאים דכתיב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו גדלים תעשה לה. תנא אידך וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יי כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל המצות כלן:

זוהר משפטים דף קכ"ג ע"ב

תאנא במה זכו דניאל חנניה מישאל ועזריה דאשתובו מאיגון נסיוני אלא בגין דלא אסתאבו במיכליהון. אמר רבי יהודה בתיב (דניאל א) וישם דניאל על לבו אשר לא יתנאל בפת בג המלך ונומר. ותאנא בסתימא דמתניתין מיכלא דההוא רשע בשרא בחלבא הוה ונבינה עם בשרא בר מיכלן אחרנין ודא סליק ליה בפתוריה בכל יומא. ודניאל דאסתמר מהאי פד רמו יתיה לגובא דאריוותא אשתלים בצולמא דמאריה (בראשית קצ"א א) ולא שני צולמיה לצולמא אחרא ועל דא דחלו אריוותא מניה ולא חבלוהו. וההוא רשע בשעתא דמלכותא אתעדי מניה ועם חיות פרא הוה מדוריה אעדו צולמא דאנפוי מניה ומחהו יומא לא אתחזי צולמיה צולמא דבר נש. וכל בעירא דאתי אתחזי ליה צולמא דזיגיה ונוקביה והוה אתנין עליה בלהו ובכמה זמנין הוה אכלין ליה חיות פרא בר דאתגזר האי עונשא עליה בגין דכתיב (חבקוק א) והוא במלכים יתקלס בגין כף בלא יתקלסו ביה כל ההוא זמנא. תא חזי מה בתיב ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהם טוב מכל הילדים האוכלים את פת בג המלך. נראה מראיהם טוב בצולמא דמאריהון לא אעדיאו מניהון ומאחרני אעדיאו. מאן גרים האי בגין דלא אתגעלו בניעולי מיכליהון. וכאה חילקיהון דישראל דכתיב בהו (שמות כ"ב) ואנשי קרש תהיון לי:

Yosef le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Selected from Ethical Books

מלוקט מספרי מוסר

The correction required of penitents is to be humble and sincerely brokenhearted. Humility is as great as bringing all the sacrifices. It is a vehicle for the Divine Presence and prevents a person's prayer from being rejected. The Sages, of blessed memory, said that if death was decreed upon a person or upon his children, humility causes the decree to be nullified and his sins to be forgiven. And in any case he gains that it also atones for him the transgression of blemishing the covenant. Instead of being rejected, loathed, and abhorred, now, if he will be sincerely humble, he will become a vehicle for the Divine Presence and will increase the Divine outpouring. Indeed, he will become a conduit to draw forth the Divine outpouring. For the outpouring is brought

תקנת השבים להיות ענוים ונשפרי לב באמת וגדולה ענוה כאלו הקריב כל הקרבנות והוא מרכבה לשכינה ואין תפלתו נמאסת ואמרו זכרונם לברכה פי על ידי הענוה אם נגזר עליו מיתה מתבטלת הגזרה. וכן אם נגזר עליו מיתת בנים מתבטלת הגזרה ונמחלים עונותיו וממילא רווחא שיתפפר לו אשר חטא בפגם הברית. ותחת פי היה נדחה ונתעב ונאלח עתה אם יהיה עניו באמת יהיה מרכבה לשכינה וירבה השפע ואדרבה הוא יהיה צנור להמשיך השפע כי הצדיק על ידו משפיעין השפע והוא צנור ושביל לחיות העולם, וזהו שאמרו כל העולם נזון בשביל חנינא בני כי רבי חנינא הוא שביל וצנור להוריד השפע לעולם:

about by the righteous person, who is a conduit and a path for the life force of the world. This is the meaning of the statement (Ta'anit 24b), "The whole world is sustained for the sake of [bishvil] My son Chanina." For Rabbi Chanina was a path [shvil] and a conduit for bringing down the Divine outpouring [of blessings] to the world.

Practical Law:

הלכה

Rambam, Laws of Reciting Shema, Ch. 2

הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב'

(1) How does a person enunciate [when reciting *Shema*]? He must be careful not to pronounce hard sounds [ב] as soft [ב] or soft sounds [ב] as hard [ב], or to pronounce a *shvah na* as a *shvah nach* or the reverse. For this reason, too, he must put a space between attached sounds, that is, between two similar letters, one of which is the end of a word and the other of which is the beginning of the next word. For example, *bichol-livavkha* [with all your heart]; he says *bichol*, pauses, and then goes on and says *livavkha*. In the same way, he must separate the words *va'avadtem-miheira* [you will be perish quickly], and *hakanaf-p'til*

א ביצד ידקדק ישמור שלא ירפה החוק ולא יחזק הרפה ולא יניח הנד ולא יגיד הנח. לפיכך צריך ליתן ריוח בין הדבקים בין כל שתי אותיות הדומות שאחת מהן סוף תיבה והאחרת תחלת תיבה הסמוכה לה כגון בכל לבך קורא בכל ושוהה וחוזר וקורא לבך וכן ואבדתם מהרה הכנף פתיל וצריך לבאר

[the corner, a thread]. He must enunciate the letter *zayin* of *tizk'iru* [you will remember]. He must stretch out the letter *dalet* of *echad* [one], long enough to concentrate on the idea that God is King over the heavens and the earth and the four directions. He must not say the letter *chet* of *echad* too quickly, so that it does not sound as though he is saying

ey-chad. (2) A person may recite the *Shema* in any language that he understands. But if he says it in some other language, he must be careful about the possibilities of mispronunciation that exist in that language and must enunciate carefully in that language just as he must do in the holy language.

MISHPATIM FOR THURSDAY NIGHT

משפטים ליל ששי

צירוף יהוה

כז ואם שָׁנָא דְעַבְדִּיהּ אוּ שְׁנָא
דְאִמְתִּיהּ יִפְלֵ לְבַר חוֹרִין
יִפְטָרְנֶיהּ חֻלְףֵ שְׁנִיָּהּ: כח וְאִרִי
יִגַח תּוֹרָא יֵת גְּבָרָא אוּ יֵת
אִתְתָּא וְיָמוּת אִתְרַגְמָא יִתְרַגְּם

כז וְאִם-שָׁנָן עַבְדּוֹ אוּ-שָׁנָן אִמְתּוֹ יִפְלֵ
לְחַפְשֵׁי יִשְׁלַחְנוּ תַּחַת שְׁנֹו: פ כח וְכִי-יִגַח
שׁוֹר אֶת-אִישׁ אוּ אֶת-אִשָּׁה וְיָמוּת סָקוּל

(27) And if he knocks out his slave's tooth or his handmaid's tooth — he must send him off to freedom [as compensation] for his tooth. (28) And if an ox gores a man or a woman and [causes the victim to] die — then the ox must surely be

RASHI

(28) **And if an ox gores** — [This law applies] whether it is an ox or any domestic animal, wild beast or bird. Scripture, however, [uses an ox as the example, for it] speaks in terms of a usual case (Mekhilta; Bava Kamma 54b). **And its flesh must not be eaten** — But surely from our verse

stating, “the ox must surely be stoned,” do I not know then that the ox becomes a נבלה [an animal which died without being ritually slaughtered (see Deuteronomy 14:21)]?! And a נבלה is prohibited to be eaten! So why does Scripture state here, “and its flesh must not be eaten?” [By stating this, Scripture teaches us] that even if [the ox's owner unlawfully] slaughtered it immediately after the sentence was pronounced [for it to be stoned, in an attempt to allow its flesh to be eaten], it is nevertheless prohibited to be eaten. And how do we know [that not only may its flesh not be eaten, but that furthermore, no] benefit [whatsoever may be derived from the ox]? Because Scripture continues here, נקי השור נקי [literally, “the owner of the ox is

זי"ן שֶׁל תּוֹכְרוּ וְצָרִיף לְהֶאָרִיף בְּדִל"ת שֶׁל אֶחָד
כְּדִי שְׂיִמְלִיכֵהוּ בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ וּבְד' רוּחוֹת,
וְצָרִיף שֶׁלֹא יַחְטוּף בַּחִי"ת כְּדִי שֶׁלֹא יִהְיֶה
כְּאוֹמֵר אֵי חָד: ב קוֹרָא אָדָם שְׁמַע בְּכָל לְשׁוֹן
שְׂיִהְיֶה מְבִינָה וְהַקּוֹרָא בְּכָל לְשׁוֹן צָרִיף לְהַזְהִיר
מִדְּבָרֵי שְׁבוּשׁ שְׁבִאוֹתָהּ הַלְשׁוֹן וּמִדְּקָדֵק
בְּאוֹתָהּ הַלְשׁוֹן כְּמוֹ שְׁמִדְּקָדֵק בְּלְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ:

רש"י

(כח) וְכִי יִגַח שׁוֹר. אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כֹּל בְּהֵמָה וְחִיָּה
וְעוֹף אֱלָא שְׁדָבָר הַכְּתוּב בְּהוֹרֵ: וְלֹא יֵאָכֵל אֶת
בְּשָׂרוֹ. מִמִּשְׁמַע שְׁנָא' סָקוּל יִסְקַל הַשׁוֹר אִינִי יוֹדֵעַ
שֶׁהוּא נְבֵלָה וְנְבֵלָה אֶסוּרָה בְּאִכְלֶיהָ אֱלָא מָה ת"ל
וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ שֶׁאֶפְלוּ שְׁחִטּוֹ לְאַחַר שְׁנִגְמָר
דִּינּוֹ אֶסוּר בְּאִכְלֶיהָ בְּהִנָּאָה מִנִּין ת"ל וּבַעַל הַשׁוֹר